ל) זבחים כה: וע"ם כו. ע"ם].

נ) ושם כה: ע"שו. ג) ופסחים עט

ט (שם כה. ע"שן, גד (פטמים עם. וש"כן, ד) קדושין כה: [מוספתה יבמות פ"י ה"ד], ד) [את העלם כל"ל וכך איתא במשנה שבמשניות

וע"ע הנוסחה שבהרה"שן, ו) ל"ג,

ו) מנחות מא:, **ח**) כלים פי"ז מ"ט ז מנחות מח:, ח) כנים פי"ז מ"ע מנחות לח. פסחים פו., ע) נ"ל מנחות לח. פסחים פו., ע) נ"ל ודכ"ע חסרון מבפנים לא שמיה כו' ל"ק, י) נ"א שהגיד של בהמה ל"ק, י) נ"ל במילחל [עי" הג' ואב בן ל" ל במילחל בין הג' ואב בן

וריהו. ל) נ"ל דלפי ע"י שתיים

כוס עיקרין אסרינן כו׳ צ'יק, מ) [ועי חוס' שבת קיא. ד"ה להביא], ג) נ"א דאין זה לשון משנה

יהש"ם וה"ל כו' וע' בהרח"ש ל"ק,

ם) של ד׳ ד׳ אנבעות כו׳ נ״ה,

ע) להרחיק מן הקרן הוא דמצרכינן כמלא צ״ק, פ) נ״א וכך משמע בספרי וד׳ של לבן של ד׳ ד׳ אצבעות

כו׳ תלויה הענף כו׳ נ״ק,

הגהות הב"ח

(A) במשנה או שראש זונג מפציל עצם או שיש נשר בין

ה הוליא כל"ל ומיבות נהלף העור

והבשר והעלם נשאר נמסק: (ב) גמ' מעשה בעינבל באחד: (ג) שם וב"ה אומרים שלש ושלש שב"ה אומרים: (ד) רש"י

ד"ה שהיה כבר וכו' הדם יהא שלם: (ה) ד"ה או שראש וכו'

שנס: (6) ד"ה מו שרמש וכר ראש הזגב המלוי וכו' אשר פגל המ"ד ואח"כ צ"ל ד"ה בין חוליא לחוליא מלא אצבע שחוליות של זגב רחוקות זו

מזו מלא אצבע דהיינו רוחב

כוו נולא אבבע דוויים דדום אגודל: (ו) ד"ה נפגס וכו' דלא: (ו) ד"ה כיס וכו' לאו

לא א מיי׳ פ״א מהל׳ פסה״מ לא א תייי פיים תהלי פסהיית הלכה כט: לב ב תייי פייא מהלכי מעהייק הלי יג: לג ג תייי פייא תהלכי פסהיית

הלכה ל: לד ד מיי׳ פ״א מהלכ׳ מעה״ק

רו ד מייי פ״ח מהככי מעה״ק הלכה יג: ה [מיי' פ״ו מהל' ביאת המקדש ה [מ" פין מאג ביונים: הלכה ח ועיין בכ"מ]: לה ו מיי' פ"ב מהלכ' איסורי מזבח הלכה ד טור י"ד סימן

ז [מיי׳ שם שו״ע שם סעי׳ ב בהגה]: לו ח מיי׳ פ״א מהלכות נינית הלכה ו טוש"ע א"ח סי' יא :סעיף יב

תורה אור השלם

 וְלְקָח מִדָּם הַפֶּר וְהִזְּה בְאָצְבְּעוֹ עַל פְּנֵי הַבְּפַּרָת קַדְמָה וְלְפְנֵי הַבְּפַּרָת יַזָּה שָׁבְע פְּעָמִים מְן הַדְּם בְּאָצְבְעוֹ: ויקרא טז יד 2. שַׂה תַמִּים זָכֵר בֵּן שַׁנָה יִהִיַה לַכֵּם מִן הַכָּבָשִים ומִן הַעִּזִים יִגְּקְוּווּ: 3. וּמְעוּרְ וְכָתוּת וְנְתוּק וְכָרוּת לא תַקְרִיבוּ לַיִיְ וּבְאַרְצְכָם לֹא ויקרא כב כד

לעזי רש"י .[ריטריי"ט].

מתכווץ, מכווץ.

מוסף רש"י

. הצורם. אקרני"ר, דהוי מוס, דתנן (לעיל לז.) נפגמה אזנו גבי ינתן (נשיל נה) פשנתם חום גבי מוס, ואחר כך קיבל דמו. דהוה ביה מוס בין שחיטה לקבלה (זבחים בה:). הפר שהיה כבר. לריך שיהא שלם בשעת קבלה כנשעת שחיטה (שם). תמים בז שנה בשעת שחיטה. דכתינ שנה בשעת שחיטה. דכתיכ (שמות יב) חכוסו על השה, דהיינו שחיטה, וסמיך ליה שה ממים וגר (חבחים שש). שגשתירי מהך. בשעת זריקה, אבל אם נטמא כל הבשר והחלב או שאבד לא זרוק, ר' יהושע לטעמיה דדריש ועשית עולותיך הבשר והדם, אם אין בשר לין דס (שם, ושם קמ.) ובובחים כתיב (דברים יב) ודס ובחיך ישפך כתיכ (דכניים יכ) זרם זכתין יספך יספך והכצים מלכל, הוקיקן הכתוב זה והכצים ללה (שם קשם). כדרת בשר או כדית הלב . דכתיב וחרק הכהם לה מדם והר הקטיר התלב, לע"ש הלם וגד זורק עליו לא ה הדם. זורק את הדב. דקרנת ביה הכשל והדם (מנחות הקטיר הלב והדם (מנחות הקטירת בייה הכשל והדם (מנחות התיים בישר היכם בשל ביה הכשל היכם מנחות התיים בישר היכם בשל היכם מנחות התיים בישר היכם בישר ב.). בביצים ולא בגיד. נממיה. ייד ודאי ולוי הוא ומדושיו בה: הוא דודאי מינכר (שם). מעוך וכתות אף בביצים. דמינכר טפי כרות, כרותיו החוטיו שהבילים תלוין בהן בכיסן ומעורים בתקלת ואינן נחוקין לגמרי. נחוק, ביד לגמרי ועדיין חלויין בכיס. נתוק הוי טפי מכרות, כדאמרינן במנחות (נו:) להביא נותק אחר כורת שחייב, אלמא נתוק הוי טפי מכרות (שם). העריה. שפת בית הכחס (חולין יז:). ב"ש אומרים ארבעה. חוטין נותן נחור הטלית וכופלן לשמונה (מנחות מא:). משולשת. תלויה הענף לבד מן הגדיל (mm). ארבעה, ללבעום של כל אדם. דהיינו מדת גודל ושית נקטנה (שם). שתי אמות. מקלות היו שם שבהן מודדין האמות והן ארכן אמה (שם צח.).

שימה מקובצת

שראש הזוב מפצל מתי נקלפה העור כו' עד תי' או נמחק: כן בשר בין חוליא לחוליא: גן מתי' נפגם עד תי' אמר בקצת ס"י אינו: דן מעשה

א א באר ביר לבארד: מן חהא משולשת. ס"א משלשלת: חושלש שאמרו ב"ה אחד: חוש ששחטנו ויורקנו קודם: חוכרת כולן בגיד ולא בביצים טעמא דר' יוסי מפרש לקמן: עו מום הס"ד ומו כיווצן ריטייטש תליין: ין תי׳ רטרייט נמחק: י6ן נקבה דבבכור: יכן העריה בית הרחם הוי מום אבל מן: יגן ראש הזנב: ידן מום דלא: עון אצבע לענין תכלת בציצית הס"ד: עון חוטין הוא נותן בציצית הס"ד: עון הבגד כלומר אחד מארבעת לב"ש ושלש לב"ה: עון ל"א משולשלת כמה: עון לבד הענף אות מ' נמחק: כן בגיד פי' ולא: עון שבגלוי כדמפרש: ככן בתוספתא נמי קתני: ככן לבן כב"ש פסקינן: אסר שירו בטהו אם בדו העבוך החדר במחקץ. כך בדי די ראה אין טבירו כרופון פריק בחופשה מיי קון אביברות בתוך הבגד: מס דון הם וכן משמע: מסן שרובן היא נישוץ: מן לכישו ומר בריה דרכינא: מן מהת הא משוליש פרי: מסן אצביברות בתוך הבגד: מסן דלעניך הרחקה מן הקרן הוא דמפרשינן בפרק התכלת כמלא: 0 ציצית דהוי שליש גדיל ושני שליש:

והאמר רבי זירא אמר רב הצורם. בפרק שני דובחים (דף הלורס און הפר. כהן משיח לאחר שחיטה: שהיה כבר. בשעת קבלת הדם (ד) היה שלם: מרגמא אבן שנה. הא דקתני שיהו כל הויותיו אבן שנה קאי אבל תם לא בעינן אלא בשחיטה וקבלה: ה"נ מסתברת. דמחוסר אחר קבלה כשר: לוים בשר. דאיכא כדי

אכילת אדם: או כזים חלב. דאיכא כדי אכילת מזבח: זורק את הדם. ואם לא נשתייר כלום לא זריק דכתיב (דברים יב) ועשית עולותיך הבשר והדם אם אין בשר אין דם. וקתני מיהא דאם נשתייר כזית זריק ואין לך מחוסר גדול מזה שחסר כולה וקתני דוריק אלמא הא דקתני כל הויותיו אבן שנה קאי: שעות פוסלות. וקאתי לאשמועינן דאם נולד טלה זה אשתקד בי"ד בניסן בח' שעות ביום יזהר עתה שישחטנו ז הודם שעה תשיעית דשעה חשיטים פוחלם בו והוי כנכנם בשנה שניה: לימא. הך בעיא דרב אחדבוי תנאי היא: בביצים ולא בגיד. בתמיה. כלומר אי בגיד נינהו מי לא הוי מום הא ודאי טפי הוי מום דגיד בגלוי הוא יותר מן הבילים: כתות. שכתתו באבנים על שנימוח: נתוה. ביד לגמרי אלא שעדיין תלויין בכיס: כרות. בסכין ועדיין תלויין בכיס ומעורין קלת דכרות הוי בליר מנתוה כדאמרן בפירקין דלעיל (דף לג:) להביא נותק אחר כורתים. טעמא דר׳ יוסי מפרש לקמן: כולן בגיד. לא בבילים: רבי יהודה סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון: אלא הכא במומין שבגלוי פליגי. ש דכולי עלמה חסרון מבפנים שמיה חסרון מאן דפסיל בבילים לאו משום חסרון אלא משום מום: טו דקתליין. תולות ונחבטות בכים ונראין מבחוץ שאין אדוקות למעלה: זימנין דכוולן. יו רטייר"ט אפי׳ כשהן בריאות: דהא ליתנהו. וחסרון הוי: מתנר' הווכן. זהו נרתיק שהכיסי חבוי בו: והעריה של נקבה במוקדשין. בשאר קדשים שיש בהן נקבה אז דבכור ליכא נקבה ובשלמים דאיכא נהבה נפגמה העריה ים הוי מום: מן הפרק. אם נפגם בין הפרקים מעלה ארוכה אם לא נחתך

דאמרינן במנחות בפרק התכלת (דף מא:) טפח דאורייתא ד' אלבעות בגודל שית בקטנה חמש (ותילתא באלבע) י וקאמר הכא דהיכא דהזכירו חכמים באלבע אחד מארבע בטפח של כל אדם בעינן והיינו גודל: למאי הלכסא. הזכירו אלבע יום: כמה חוטין. יום הזכירו בלילית: משולשם. תלויה למטה מכנף הבגד שהרי אין נותנין אותה בשפת הבגד ממש אלא מגביהין אותה שלשה אלבעות בתוך הבגד יוו: אחם מארבעה. שלשה גודלין דכל אחד הוי אחת מארבע בטפח. ל"א יש משולשת כמה יהא בה מגדיל לבד יש מענף שאינו גדיל: שהי אמום. שתי מקלות שאורכן אמה:

כל הזוב אלא נפגם מעט: או שראש

הונב מפליל את העלם. ראש (ה) ים

התלוי למטה נקלף העור ובשר

ונשאר העלם מגולה שוב אין מעלה

ארוכה הואיל ובראש הזנב הוא. מפלל

כמו אשר פלל (בראשית ל): גבו"

נפגם. הזובן הוי מוס (ו) ידו לא הדר בריא: ולא ניטל. דניטל לא

הוי מום דחוזר לאיתנו: כים. אם

נפגם הוי מום אבל זכרות גיד עלמו

שנפגם (1) לא מום הוא דמעלה

ארוכה: שנטל ואב. את כל הזובן:

הלבע שהמרו וכו'. ולה ידעינן

השתא היכא קאי ולהכי בעי למאי

הלכתה המרו: החד מהרבעה

בטפח. לפי שאין האלבעות שוות

. שבין עצם לעצם דהדר ובריא: מפציל. את העצם הוי מום דלא שושן שושן מפציד, את העצם הוי מם דאם הדר בריא: וכן מלא אצבע בין פרק לפרק הוי מום: נפגם הזובן הוי מום ולא ניטל דחור גודל. וכן נפגם הכיס דהיינו זובן הוי מום דהוי בגלוי ולא נפגם הזכרות הגיד עצמו משום דהוי בסתר והדר בריא: שנטלו זאב לזובן ואח״כ חזר לאיתנו לכמות שהיה: אחד מארבע בטפח של כל אדם. כדאמרי ארבע בגודל: וכמה תהא משולשת. כלומר כמה ארך יה א הגדיל: בש"א ד' אצבעות ולהכי קאמר ירים במה לפינן משך הציצית והוא שליש מן הענף והוי הענף ח" אצבעות וכולו ג' טפחים שהן זרת ומהכא ילפינן משך הציצית זרת במנחות לא ילפינן כמה ארכו. ואנן בציצית עברינן כב״ש ד׳ חוטין וד׳ אצבעות גדיל: ורב הוגא אמר אצבע שאמרו לענין אצבע

בכ"מ שמסתרס ל דאפי׳ ע"י שיתייחם אסרי׳ בפ׳ שמונה שרלים (שבת דף קי:) וגבי מום הוא דלא חשיב מום שבגלוי לא כדפירש טעמא והא"ר זירא אמר רב 6 הצורם "אזז הפר ואח"כ נסמוך®: או שראש הזנב מפצל את קיבל דמו פסול שנאמר יולקח מדם הפר הפר העצם. פי׳ בקונטרס שנקלף העור שהיה כבר אלא כאן שחסרה קודם קבלה והבשר ונשאר העלם מגולה כמו אשר כאן שחסרה לאחר קבלה ולאחר קבלה קודם פלל וקשה סדבלשון משנה והש"ם הוה זריקה מי שרי יוהתניא שה תמים זכר בן ליה למימר ונקלף ונראה לפרש שמפלל שנה יהיה לכם ישיהא תמים בן שנה בשעת את העלם לשנים כמו מפוללות דגבי שחימה ומנין בקבלה והולכה והזייה ת"ל יהיה שיהו כל הויותיו תם ובן שנה תרגמא קרנים חולין (נט:) שמפוללות לכאן ולכאן (והתם) בתוספתה (פ"ד) יכן קתני הו שיהיה ראש הזנב מפולל לשני עלמות: אבן שנה הכי נמי מסתברא דתניא ר' יהושע במה חומין הוא נותן ב"ש אומרים אומר שנשתייר מהן ארבעה. לריך לדקדק אם כזית בשר או כזית חלב זורק את הדם שמע בין הכל או ארבע ללבן וד׳ מינה ומי איכא מידי דבשעת שחימה הוי בן שנה ובשעת קבלה והולכה הוי בן שתי שנים אמר רבא יואת אומרת שעות פוסלות

כה:) גרסי׳ דתניא הלורס: בדלן בגיד יולא בבילים.

ומיהו סיפיה דקרא דבארלכם לא תעשו איירי אפי׳ בבילים

על אלו מומין פרק ששי בכורות

בקדשים לימא כתנאי ומעוך וכתות ונתוק

וכרות סכולן בביצים דברי רבי יהודה בביצים

ולא בגיד אימא האף בביצים דברי רבי יהודה

רבי אליעזר בן יעקב אומר כולן בגיד רבי

יוםי אומר מעוך וכתות אף בביצים נתוק

וכרות בגיד אין בביצים לא מאי לאו בהא

קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה

חסרון ומר סבר לא שמיה חסרון ותסברא

רבי יוםי מאי קסבר אי קסבר חסרון מבפנים

שמיה חסרון אפי' נתוק וכרות נמי ואי קסבֶר

לא שמיה חסרון אפי' מעוך וכתות נמי לא

אלא הכא במומים שבגלוי קמיפלגי רבי

יהודה סבר מעוך וכתות הוי מומא דמיכווצן

נתוק וכרות הוי מומא דהא תליין ר"א בן

יעקב סבר מעוך וכתות לא הוי מומא

דמעיקרא נמי זמנין דמיכווצן נתוק וכרות לא

הוי מומא דמעיקרא נמי זימנין דתליין ור' יוםי

סבר מעוך וכתות הוי מומא דהא ליתנהו

נתוק וכרות לא הוי מומא דהא איתנהו:

מתני' ינפגם הזובן [או] העריה של נקבה

במוקדשין ינפגם הזנב מן העצם אבל לא מן

הפרק או שראש זנב (6) מפצל פוס (נקלפה

העור והבשר והעצם נשאר) או שיש בשר

ם מחוליא לחוליא מלא אצבע: גמ' א"ר

אלעזר נפגם ולא ניטל כים ולא זכרות תניא

נמי הכי מ נפגם ולא ניטל כים ולא זכרות

אמר רבי יוסי בן המשולם מעשה ח בעינבל

(י) אחד שנטלו ואב וחזר לאיתנו: נפגמה

הזנב מן העצם וכו': תנא אצבע שאמרו

אחד מארבעה במפח של כל האדם למאי

הלכתא אמר רבה לענין תכלת ״דתניא ״כמה

חומין הוא נותן ב"ש אומרים ארבעה וכ"ה

אומרים שלשה וכמה תהא יו משולשת ב"ש

אומרים ארבעה וב"ה אומרים (ג) שלשה

לתכלת וגם אם מיירי קודם כפילות דכי מיעייפי הוי שיתסר והוו השתח הנך ח' חוטין דעבדינן לשם לבן פירוש דכבית שמאי פסקינן בהתכלת (מנחות מא:) ואם נפסק אחד מהם פסול ואע"ג דמכשרינו דאגרדום תכלת וקם אלבן דהני כולהו לשם לבן הם לדן וזו משמע בספרי בפרשת כי תלא דארבע חוטין לכל מין ומין קאמר דקתני התם כמה גדילים נעשות אין פחות משלשה חוטין כדברי בית הלל בית שמאי אומרים ד׳ חוטין של תכלת וארבעה של לבן טל ד' אלבעות והלכה כדברי בית שמאי ומיהו מהאי דהתכלת רב ירמיה מדיפתי רמי תמניא דאינון שתסרי מר בריה דרבינה עביד כי דידן משמע שרובם יהן עושים כמר בריה דרבינא ושמא היה מפרש ארבע ללבו וארבע לתכלת דקאמרי בית שמאי היינו לבתר דעייפינהו דהיינו שנים מכל מין קודם שנכפלו ולפי זה מה שאנו עושין עכשיו הוי פלגא לשם לבן ופלגא לשם תכלת ומיהו שלשה דקאמרי בית הלל על כרחינו קודם שנכפלו דג' לא משכחת לאחר שנכפלו ולא הוי השתא דומיא דד׳ מו לב״ש: במה. יו פירש בקונטרם תלויה

למטה מכנף הבגד שהרי אין נותנין אותה בשפת הבגד ממש אלא מגביהין אותה ג' אלבעות יח לבית הלל וד׳ לבית שמאי וקשה לפירושו יש דלעניןש מן הקרן הוא דמפשטינן כמלא קשר גודל ולא החכר לשם בחוך שלשה אלבעות אלא לאפוקי למעלה מג' ונראה כלשון אחר שפירש בקונטרס כמה תהא משולשת כמה יהא בה מגדיל לבד הענף שאינו גדיל וקאמרי בית שמאי ד' אנבעות והשתא הידור לילית ם שליש גדיל וב׳ שלישי ענף הוי גדיל ארבע אלבעות וענף ח' אלבעות וד׳ של לבן על ד׳ אלבעות ובפרק התכלת (שם:) פירש בקונט' משולשת חלויה בענף לבד מן הגדיל ארבע

י״ב אלבעות בין הכל פי וכך משמע אלבעות ולפירושו הידור לילית שתי

ושליש יו שב"ה אומרים אחד מארבע במפח של כל אדם רב הונא בריה דרב יהושע אמר לשתי אמות דתנן יי שתי אמות היו בשושן אלבעות גדיל וארבע ענף: בפירן

רבינו גרשום הצורם אזן הפר. לאחר שחיטה קודם קבלה: והזייה ^{f)} דמשקוף

ושתי מזוזות תרגומא אבז שנה. בלומר דלכל הוויותיו בעינז שיהא בן שנה אבל תמים לא בעינן דליהוי אלא עד שעת קבלה: הכי נמי מסתברא. דלא בעינן תם בשעת זריקה: זאת אומרת שעות פוסל בקדש. כלומר אם בשעת שחיטה היה בן שנה מעת לעת ובין שחיטתו הודה אומר בביצים ולא בגיד. הא בגיד טפי מתחזי אימא כולז וא בגיו טפי מוחור אימא כוקן גף בביצים: דמר סבר. ר' יהודה יקאמר בביצים סבר חסרון . בפנים שמיה חסרון ור׳ אליעזר סבר לא שמיה חסרון: ותיסברא. . דבהכי פליגי ר׳ יוסי מאי קסבר . בו': אלא הכא במומא שבגלוי שבגלוי דהא כווצן בתר הכי: ונתוק וכרות. אף בביצים הוי מומא שבגלוי דהא תליין מומא שבגלוי דהא תליין ממא שבגלוי דהא תליין הביצים בכיס למטה יותר מבתחילה: ור' אליעזר בן יעקב סבר. הני בביצים לא הוי מום שבגלוי דהא מעיקרא כשהיא תמימה זימנין דכווצן הכיס שהריצים עולים למעלה ררטז וכוויץ הכיס וזימנין דנחתי לא הוי בביצים מומין שבגלוי אלא בגיד: ור׳ יוסי סבר מעוך . וכתות אף בביצים הוי מומים שבגלוי דהא ליתנהו שהרי נמוחו: ונתוק וכרות. בכיצים לא הוי מומין שבגלוי דהא איתנהו לביצים ומעיקרא נמי זימנין דתליין אבל בגיד הוי מום שבגלוי. והיכי הוי כרות בביצים שבגלה. ההיכי ההיכוח בביצים כגון שקרע הכיס מעט וכרת הביצים והדר תפרו לכיס ונשארו הביצים כרותים בכיס: נפגם הזובן. היינו אותו הכיס שהגיד מונח בו: והעריה של נקבה במוקו שין שנכגב הנקב. ולהכי נקט במוקדשין משום דנקבה ליכא: מן העצם הוי מום דלא הדר בריא אבל לא מז הפרק

לפי גירסא דהכא והזייה מוכלח רבינו לפרש דמיירי בססח מלכים דביה מיירי קרא התם דבססח דורות לא מלינו רק זריקה או שפיכה ואמנם
בובחים ודף כה) הגירסא בזריקה ושפיר ייל דקאי אססח דורות.